

Vergelijkende tabel genocides			
Generieke factoren die bijdragen tot een genocidale samenleving	Holocaust	Rwanda	Gaza
Een omgeving of regio gekenmerkt door politieke, economische, culturele en fysieke onveiligheid en een hoog frustratiegehalte.	Duitsland komt als verliezer uit WO. Er is een economische crisis in de jaren 1930	Aan het einde van de jaren 1980 kwam het land in een economische crisis terecht. Dit leidde tot sociale onrust, waardoor in de jaren 1990 ook een burgeroorlog uitbrak.	De Arabisch-Israëliische oorlogen van 1948, 1967 en 1973 bedreigden het voortbestaan van de staat Israël. De militaire dreiging en vele slachtoffers lieten diepe sporen na in het collectieve bewustzijn. In de jaren 1990 veroorzaakte Hamas met zelfmoordaanslagen in steden als Tel Aviv en Jeruzalem een nieuwe vorm van terreur. Deze aanvallen waren onvoorspelbaar en gericht op burgers, wat leidde tot angst in het dagelijks leven. Door de enorme versplintering van het politieke landschap krijgen extremistische partijtjes bovengemiddeld veel macht, omdat ze vaak nodig zijn voor een meerderheid – zo boksen ze boven hun gewicht. Netanyahu vormt als eerste premier een coalitie met extreem-nationalistische (religieuze) partijen in Israël. Denk bv. aan de extreem-rechtse Religieuze Zionistische Partij, 'Otzma Yehudit' (Joodse Kracht) en 'Noam' (Aangenaamheid).
Een autoritaire regering die verantwoordelijkheid voor het onheil toeschrijft aan een onderscheiden deel van de bevolking. Die wordt als een existentiële bedreiging gepercipieerd.	Hitler en de NSDAP zorgen in enkele maanden tijd voor het afschaffen van de democratische rechtsstaat. De Joden worden als zondebok aangeduid.	Onder het bewind van Habyarimana is er geen vrije meningsuiting. Via propagandacampagnes worden de spanningen tussen Hutu's en Tutsi's verder aangescherpt. Tutsi's worden voorgesteld als vijanden en er wordt angst gezaaid onder de Hutu-bevolking (zie bv. de 10 Hutu-geboden).	Netanyahu tast de rechtsstaat aan door hervormingswetten die de macht van het Hooggerechtshof beperken en politieke invloed op rechterlijke benoemingen vergroten. Critici stellen dat hij zo de scheiding der machten ondermijnt. Tegelijk klampt hij zich vast aan de macht, mogelijk om vervolging wegens corruptie en oorlogsmisdaden te ontlopen.
Wij-zij-denken (in-group vs. out-group) en polarisatie - aan de verschillende groepen in het conflict worden verschillende eigenschappen toegeschreven - er is sprake van veralgemening en homogenisering	Latent eeuwenoud antisemitisme. Anti-Joodse propaganda zet de bevolking op tegen de Joden. Ze werden voorgesteld als een bedreiging voor het Duitse volk en worden niet meer als mensen beschouwd (zie bv. . Der ewige	Het koloniale beleid maakte een duidelijk onderscheid tussen drie groepen in Rwanda en versterkte deze actief (zie bv. de identiteitskaart en leerboeken). Ze speelde de verschillen tussen groepen tegen elkaar uit (zie bv. de Nota van Henry de la Linda en de koloniale leerboeken). Tutsi's kregen ook	Daniel Bar-Tal toont aan dat in leerboeken van joodse staatsscholen, ultra-orthodoxe scholen en in leerboeken van het Palestijns onderwijsministerie de 'ander' negatief geportretteerd wordt en de eigen gemeenschap positief geportretteerd wordt en er gebrekkige informatie over religieuze, culturele, economische

- gevoel en emoties spelen een grote rol - taalgebruik doet denken en handelen afglijden	Jude, (aanvullend kan je toespraken van Hitler bestuderen, ...)	lange tijd een voorkeursbehandeling. Na de onafhankelijkheid kregen Hutu's dan weer een bevoorrechte positie in de samenleving. Voor en tijdens de genocide was er een propagandacampagne die angst zaaide voor Tutsi's en hen afschilderde als kakkerlakken (zie bv. Hutu geboden en RTLM). Cf. Nota van Jean-Baptiste Josué Henry de la Lindi, commandant van de koloniale troepen aan de Oostelijke grens, in december 1914, aan de gouverneur-generaal van Congo. Cf. koloniaal leerboek uit 1939 Cf. uittreksel Histoire du Rwanda, 1987 Cf. fragment uit de 10 Hutu-geboden Cf. Fragment uit radio-uitzending van RTLM	en alledaagse activiteiten van de ander terug te vinden is. Het wij-zij-denken is significant meer aanwezig in ultra-orthodoxe en Palestijnse leerboeken dan in joodse staatsscholen. Extra info: In het geval van Israël verspreiden de media en andere maatschappelijke instellingen een beeld verspreiden waarin: - de eigen groep (Israëli's) wordt voorgesteld als moreel superieur, slachtoffer van onrecht of bedreiging; - de tegenpartij (Palestijnen) wordt afgebeeld als vijandig, gewelddadig of onbetrouwbaar; - het conflict wordt voorgesteld als onvermijdelijk of zelfs noodzakelijk voor overleving; - geweld of militaire acties worden gelegitimeerd als zelfverdediging.
De in-group hanteert een verstikkend master narrative, een overheersend verhaal dat zodanig dominant is in een bepaalde context dat het alternatieve stemmen, ervaringen of perspectieven uitsluit of onderdrukt, waardoor het denken en handelen van individuen en groepen beïnvloed wordt.	Cf. Dolkstootlegende, der ewige Jude Extra: voorbeelden van antisemitisme in jeugdboeken	Na de onafhankelijkheid werd in het onderwijs een verhaal over het Rwandese verleden dominant. Daarin werd verteld dat Hutu's en Twa in vrede samenleefden, tot de Tutsi's er met geweld binnenvielen en hun macht probeerden te vestigen.	Cf. bovengenoemd Rapport Daniel Bar-Tal Extra info: Media negeren of marginaliseren vaak alternatieve perspectieven, zoals kritische stemmen over het leger of vredesinitiatieven, waardoor een eenzijdig beeld van het conflict wordt versterkt.
Militarisering van de samenleving / de aanwezigheid van een politieke en ideologische context die de weg vrijmaakt voor structureel staatsgeweld	Aanwezigheid van milities. In de Weimarrepubliek speelden de vrijkorpsen (Freikorpsen) een belangrijke rol. Deze 'vrij' legerkorpsen buiten de normale militaire hiërarchie bestonden vooral uit oud-soldaten. Ze werden ingezet om communistische opstanden en sociale onrust te onderdrukken omdat het Verdrag van Versailles het aantal soldaten en officieren drastisch had	Een deel van de Tutsi's die vluchtten tijdens de burgeroorlog, organiseerden zich in het RPF. Bij de genocide was een belangrijke rol weggelegd voor de Interahamwe. Een militie van de extremistische Hutu's. De propagandacampagne tijdens de genocide riep de bevolking op om geweld te plegen (zie bv. RTLM radio).	Jaren '20: paramilitaire organisaties vb. Hagana Groepen als de Haganah, Irgoen en Lehi voerden tijdens het interbellum gewelddadige acties uit (vb. aanslag op King David Hotel in Jeruzalem) tegen Britten en Palestijnen en hun leiders werden later politici en premiers. Heel veel van de hedendaagse politici leefden in een samenleving waar geweld aanwezig was.

	beperkt. Hoewel ze aanvankelijk de republiek verdedigden, stonden ze vaak vijandig tegenover democratische waarden. Hun gewelddadige optreden en nationalistische ideologie droegen bij aan de politieke instabiliteit van de Weimarrepubliek. Ze vormden een voedingsbodem voor extreemrechtse bewegingen, waaronder de opkomst van het nazisme.		Extra info: Het IDF (Israëlsch Defensieleger) ontstond uit deze milities en kreeg een centrale rol in de samenleving. In Israël heeft elke 18-jarige dienstplicht: meisjes twee en jongens drie jaar. Het weigeren van militaire dienst wordt vaak aangezien als een schande, niet het minst voor de ouders. Dienstweigering om politieke redenen is strafbaar en leidt vaak tot vervolging. Hierdoor komen toekomstplannen in gevaar, want dienstweigeraars mogen bijvoorbeeld geen openbare functie zoals politicus of leerkracht bekleden.
Geweld als katalysatoreffect	De vraag stelt zich of de Holocaust was gebeurd zonder de Tweede Wereldoorlog: hoogstwaarschijnlijk niet. Het was de oorlogscontext die de massale uitroeiing van Joden mee heeft mogelijk gemaakt. Ze creëerde er de context en de omstandigheden voor.	Al sinds de jaren 1960 vonden er gewelddadige conflicten plaats tussen Hutu's en Tutsi's. In de jaren 1990 vond ook een burgeroorlog plaats. De genocide volgde na een lange periode van (extreem) geweld.	In de jaren voorafgaand aan 2023 waren zelfmoordaanslagen in Israël sterk afgenomen, mede dankzij verhoogde veiligheidsmaatregelen, de bouw van de veiligheidsmuur en verbeterde inlichtingenoperaties. De aanval van 7 oktober 2023 door Hamas was een grootschalige, gecoördineerde militaire operatie met raketaanvallen, infiltraties, gijzelingen en massamoorden.
Een plan voor de uitroeiing van de doelgroep (genocide is resultaat van planning)	Tijdens de Wannseeconferentie bespreekt de nazitop de 'Endlösung' of eindoplossing van het 'Joodse vraagstuk'. De nazi's hebben een tijd gedacht dat ze Joden naar het buitenland konden laten emigreren maar door de oorlogsomstandigheden is dat niet langer mogelijk. In plaats daarvan zullen de Joden naar het oosten 'geëvacueerd' worden. Er wordt op gerekend dat een groot gedeelte van hen door 'natuurlijke vermindering' zal uitvallen. De overblijvende Joden krijgen een 'passende behandeling'. Ze verbergen hun ware bedoeling achter	De genocide die startte na de aanslag op de Rwandese president, was een geplande genocide. De Hutu-bevolking werd ook actief aangemoedigd om deel te nemen aan het geweld (zie bv. de RTLM-radio).	Cf. de uitspraken van politici als Isaac Herzog, Yoav Galant en Matan Vilnai. Extra info: zie ook het rapport van IAGS.

	ambtelijke taal. Deze woorden komen uit de notulen van de conferentie die bewaard zijn gebleven. Wat er eigenlijk staat is dat de nazi's een volkerenmoord organiseren. 'Evacueren' betekent deportatie naar concentratie- en vernietigingskampen en 'een passende behandeling geven' staat voor 'moord'.		
Een geïnformeerde internationale gemeenschap die haar morele afkeuring uitspreekt, maar geen effectieve maatregelen neemt om de volkerenmoord te voorkomen of tijdig te stoppen.	Tijdens de Conferentie van Evian zeggen de meeste regeringsleiders dat ze met de Joodse vluchtelingen meeleven, maar ze willen niet meer vluchtelingen toelaten. Ze hebben al genoeg vluchtelingen opgenomen en zijn bang voor spanningen tussen de nieuwkomers en de eigen bevolking.	De terugtrekking van de VN-blauwhelmen zorgde er mee voor dat de genocide onverhinderd kon plaatsvinden. In België oordeelde een parlementaire onderzoekscommissie achteraf dat de internationale gemeenschap gefaald had.	President Trump toonde openlijke steun aan Israël en stelde zelfs voor Gaza over te nemen, wat wereldwijd als illegaal werd veroordeeld. De EU roept op tot humanitaire hulp, maar vermijdt sancties. Extra info: Macron noemde Israëlische acties "schandelijk" en pleitte voor erkenning van Palestina als "politieke noodzaak", maar concrete druk blijft uit. Zuid-Afrika diende een klacht in bij het Internationaal Strafhof, maar kreeg als reactie van Trump een bevrozing van hulp, wat vooral symbolisch was.
Naast de actieve daders in de betrokken samenleving zijn er ook weggijkende omstaanders waardoor de genocide kan plaatsvinden.	Cf. Kristallnacht Nazi's deden duizenden synagogen en Joodse winkels in vlammen opgaan. Het geweld tegenover Joden is duidelijk zichtbaar in de samenleving. De foto's maken de rol van de weggijkende omstaander heel duidelijk.	Extra info 1. Religieuze instellingen die faalden in bescherming - In sommige gevallen zochten Tutsi's bescherming in kerken, denkend dat ze daar veilig zouden zijn. In meerdere gevallen werkten kerkelijke leiders samen met de daders of keken ze weg terwijl massaslachtingen plaatsvonden in hun kerken. - Voorbeeld: In de kerk van <i>Nyamata</i> werden duizenden mensen vermoord nadat ze daar hun toevlucht hadden gezocht. Sommige geestelijken zouden de aanvallers zelfs geholpen hebben door informatie te geven of toegang te verlenen.	Israëlische binnenlandse stilte en normalisering - Voorbeeld: Hoewel enkele Israëlische mensenrechtenorganisaties zoals B'Tselem en Physicians for Human Rights openlijk spreken van genocide, blijft het overgrote deel van de Israëlische samenleving en politiek stil of steunend. - Gevolg: Deze binnenlandse stilte of actieve steun creëert een klimaat waarin verantwoordelijkheid wordt vermeden en genocide mogelijk wordt gemaakt zonder brede maatschappelijke tegenstand. www.rtl.nl Extra info Economische belangen boven mensenrechten - Voorbeeld: Grote internationale bedrijven zoals Boeing, Lockheed Martin, Elbit Systems en Palantir blijven wapens en

		2. Lokale autoriteiten die hun plicht verzaakten • Veel burgemeesters, politiechefs en lokale leiders waren op de hoogte van de voorbereidingen voor de genocide, zoals het aanleggen van dodenlijsten en het uitdelen van wapens. In plaats van in te grijpen, stimuleerden of toereerden ze het geweld. • Gevolg: Door het ontbreken van bescherming door lokale autoriteiten voelden daders zich gelegitimeerd en onschendbaar, wat het geweld verder aanwakkerde.	technologie leveren aan Israël, ondanks hun betrokkenheid bij militaire operaties in Gaza. • Gevolg: Deze bedrijven en hun thuislanden dragen bij aan de instandhouding van het geweld en profiteren economisch van de oorlog, wat leidt tot structurele medeplichtigheid. www.amnesty.nl Veel Arabische landen grijpen niet in tegen Israël vanwege verschillende redenen. Ten eerste willen ze geen ruzie met sterke landen zoals de Verenigde Staten, die Israël steunen. Ten tweede zijn veel Arabische landen het onderling niet eens en werken ze niet goed samen. Sommige landen, zoals Saoedi-Arabië, proberen zelfs betere relaties met Israël op te bouwen, vooral omdat ze samen tegen Iran willen optreden. Ook zijn sommige leiders kritisch op Hamas, de groep die Gaza bestuurt. Daardoor kiezen ze ervoor om niet in te grijpen, ook al vinden veel mensen in die landen dat ze de Palestijnen zouden moeten helpen.
Kwaad (of onrecht) ontstaat niet alleen door de daden van individuen, maar vaak doordat er grotere systemen of organisaties ontstaan waarin het moeilijk wordt om precies aan te wijzen wie verantwoordelijk is voor wat er misgaat. In zulke systemen zijn de rollen, taken en verantwoordelijkheden zo verdeeld of verspreid, dat niemand zich echt schuldig voelt of verantwoordelijk houdt voor het geheel.	Cf. citaten Baugman: die toont het belang van de bureaucratie aan om tot een massamoord over te gaan en beschouwt de vernietigingskampen als moderne fabriekssystemen.	Maken van radio Opstellen van lijsten	Extra info: • Gebruik van AI voor doelbepaling – gedeelde verantwoordelijkheid tussen mens en machine Volgens een onderzoek van EenVandaag gebruikt het Israëlische leger kunstmatige intelligentie (AI) om doelen in Gaza te selecteren. Deze AI-systemen, zoals "Lavender" en "Where's Daddy?", genereren automatisch lijsten met doelwitten op basis van data-analyse. Hoewel menselijke officieren formeel de uiteindelijke beslissing nemen, gebeurt dit vaak in een routineuze en haast automatische manier, waarbij de verantwoordelijkheid voor fouten of burgerdoden verspreid raakt tussen technologie en menselijke besluitvorming. eenvandaag...vrotros.nl

			- “Exitstrategie” van Israël – formele onttrekking van verantwoordelijkheid Minister van Defensie Yoav Galant verklaarde in oktober 2023 dat Israël na de vernietiging van Hamas een “nieuwe veiligheidsrealiteit” in Gaza wil creëren, waarbij Israël niet langer verantwoordelijk zou zijn voor het dagelijks leven in Gaza. Deze opstelling impliceert een bewuste institutionele afstand van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van militaire acties, humanitaire crises of wederopbouw, ondanks de controle die Israël blijft uitoefenen over grenzen, luchtruim en toegang tot hulpgoederen. [www.christ...israel.nl] - Vage operationele doelen en gefragmenteerde besluitvorming In de grondoperatie in Gaza werd het doel van de Israëlische strijdkrachten bewust vaag gehouden, volgens analyses in onder meer Tubantia. Er werd gesproken over het “vernietigen van Hamas”, maar zonder duidelijke definitie van succescriteria of einddoelen. Deze strategische vaagheid maakt het moeilijk om specifieke militaire of politieke leiders verantwoordelijk te houden voor de gevolgen van de operatie, zoals burgerdoden of vernietiging van infrastructuur. De verantwoordelijkheid wordt verspreid over verschillende niveaus van besluitvorming, van het leger tot de regering. [www.tubantia.nl]
--	--	--	--